

SALÂT-I ZÂTIYYE
(El-Yakut el-Hamra ala Salât es-Suğra)
İBNÜ'L-ARABÎ

AÇIKLAMASI

SEYYİD MUHAMMED
NÛR'UL-ARABÎ
Kaddese'llâhü sırrahu'l azîz

Tercümesi
İhramcızâde
Hacı İsmail Hakkı
ALTUNTAŞ

İSBN:

ismailhakkialtuntas@gmail.com

<http://ismailhakkialtuntas.com>

Dizgi : **H. İsmail Hakkı Altuntaş**

Kapak :

Baskı- Cilt :

08.06.2010

**BİR KÜLTÜR HİZMETİDİR
PARA İLE SATILMAZ**

Bir gece İbnu'l-Fârid rüyasında Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemi görür. Rasûlüllah şaire nesebini sorar. O da cevaben dedesinden öğrendiği bilgilerle ona cevap verir. Nesebinin Benî Sa'd kabilesinden Efendimizin sütannesinin mensup olduğu soya kadar uzandığını söyler. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem:

"Hayır, Sen nesep olarak o kabileye mensup olabilirsin fakat muhabbet olarak benim soyumdansın" ¹

diye iltifat eder.

O, bu durumu aşağıda verilen beyitlerle ifade etmiştir:

نَسَبٌ فِي شَرِّعِ الْهَوَىٰ
يُنِنَّا مِنْ نَسَبٍ مِنْ أَبِي

"Bizim aramızda gönül bağı yolu ile gelen bir nesep anne babadan gelen bir nesepten daha yakındır."²

---

¹ Divan, Mısır, 1290, s. 11-12; Şerhu Divâni İbni'l-Fârid Marseilles, s. 9-10

² Divan, Beyrut, 1879, s. 7

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على رسولنا محمد وعلى

اله وصحبه وسلم اجمعين

Allah Teâlâ, Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin şerefini ve yüceliğini belirtmek için, bizzat kendisi O’na salât etmiş, meleklerle ve müminlere de O’na salât etmelerini emretmiştir. Nitekim Allah Teâlâ Kur’an-ı Kerîm de bu-
yurmuştur ki;

“Muhakkak ki Allah Teâlâ ve melekleri, Nebi’ye salât ederler. Ey iman edenler! Siz de ona salât edin ve tam bir içtenlikle selâm verin”³

Bu ayetteki emir bağlayıcıdır, emrin yerine getirilmesi gereklidir. Başka bir deyişle her müslümanın Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve selleme salât ü selâm getirmesi farzdır. Ancak bunun zamanı, şekli, mekânı ve sayısı konusunda açıklama yapılmadığı için âlimler farklı yorumlar yapmıştır. Allah Teâlâ da emrinde, bir defa veya birçok kez diye bir kayıt ve sınır getirmemiştir.

---

³ Ahzâb, 56

6 Salât-ı Zâtiyye (Suğra) ve Açıklaması

Şifâ-i Şerif müellifi Kadı iyaz, konu ile ilgili olarak, bir vakitle sınırlı olmaksızın Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve selleme salât ve selâm getirilmesinin vâcip olduğunu, Allah Teâlâ'nın Kur'ân-ı Kerim'de bunu emrettiğini, müctehid imamların ve diğer âlimlerin bu emrin vücûb ifade ettiği hususunda birleştiklerini söylemiştir. Fakat âlimler salât ü selâmın vaktinde ihtilâf etmişlerdir. İmâm Mâlik ve Hanefî âlimleri,

“Her müslümanın ömründe bir kez salât ü selâm getirmesi farzdır.” derken, Şafiî ulemâsı ise, **“Farz olan salât ü selâm, namazda okunandır. Bunun dışındakiler farz değildir”** demişlerdir.

Âlimler ve mutasavvıflar salât ü selâmın, Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemine şeref ve mâkâmını yücelten ve Allah Teâlâ'nın indindeki kadr u kıymetini belirten bir ibadet olduğunu beyân etmiş, bu yüzden salât ü selâmla meşgul olan kişiye birçok nimetin ihsan olunacağını ifade etmişlerdir. Bu sayede insanlar Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemine bereketiyle, dualar kabul olur, ihtiyaçlar karşılanır, acı ve hüzneler giderilir, kul ilâhî rahmete nâil olur, dünyada ve ahirette maksadına ulaşırlar.

Übey b. Ka'b radiyallâhü anh anlattı:

“ Ya Rasûlallah! Sana çok salât ü selâm getirmek istiyorum, duâmın ne kadarını buna ayırayım,” dedim. Rasûlüllah:

“Ne kadar dilersem” buyurdu. Ben:

“Dörtte biri olur mu?” dedim. Rasûlüllah:

“Ne kadar dilersen, fakat daha fazla yaparsan senin için daha iyi olur” buyurdu. Ben,

“Yarısı olsa nasıl olur?” dedim. Rasûlüllah:

“Ne kadar dilersen, fakat daha fazla yaparsan senin için daha iyi olur” buyurdu. Ben:

“Üçte ikisi kadar olsa” dedim. Rasûlüllah:

“Ne kadar dilersen, fakat daha fazla yaparsan senin için daha iyi olur” buyurdu. Ben:

“O zaman duâmın hepsini sana salât ü selâm getirmeye ayırayım” dedim. Rasûlüllah:

“O zaman isteklerin için (salât ü selâm) sana kâfi gelir ve günahların bağışlanır.” buyurdu.⁴

Allah Teâlâ'nın izni ile ümmeti olma şerefine nail olduğumuz Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem Efendimize geçmiş zamanlarda ancak izin ile okunan salâtlardan olan **Salât-ı Zâtiyye (Suğra)** yi kardeşlerimize faydalı olsun diye Türkçeye çevirip faydalı olmak niyeti ile

Ahmet Ziyâüddin Gümüşhânevî
kaddese'llâhü sırrahu'l azîzin⁵ tertip ettiği üç

⁴ Ahmed b. Hanbel, Müsned, V, 136; Beyhakî, Süabu'l-îmân, II, 187; Heysemî, Mecmau'z-zevâid, X,160;

⁵ Benzeri az bulunan, meşhur bir İslam âlimi, gerçek bir âbid ve zâhid, büyük cihadı (cihâd-ı ekberi) ve kâfirlerle yapılan cihadı (cihâd-ı küffârî) hakkıyla yerine getirmiş örnek bir mücâhid, şeyhler şeyhi, şöret ve şatafata kapılmamış, ilm-i zâhiri ve ilm-i

8 Salât-ı Zâtiyye (Suğra) ve Açıklaması

cilt olan **Mecmuât'ül-Ahzâb** Kitabında İbnü'l-Arabî Cildinde geçen **Ebu Abdillah Muhyiddin Muhammed b. Ali b. Muhammed el-Hatimî et-Taî el-Endelüsi** kaddese'llâhü sırrahu'l azîzin meşhur olan bu salâtını Seyyid **Muhammed Nûr'ul Arabî Melâmî** ⁶ kaddese'llâhü sırrahu'l

bâtını, tasavvufu, tarikâtı ve şeriâtı beraber götürmüş, çok ciddi ve çok vakur bir ârif-i kâmil; yüzden fazla kâmil mürebbî ve halîfe yetiştirmiş bir mürşid-i kâmil ve mükemmil, nice nice hadis, kelim, fıkıh ve tasavvuf eseri yazmış çok velûd bir yazar; muhaddis, mütekellim, fakih, kutbü'l-aktâb, gavsü'l-vâsilîn **Ahmed b. Mustafa b. Abdurrahman el-Gümüşhânevî** 1228/1813 senesinde Gümüşhane'nin **Emirler** Mahallesi'nde dünyaya gelmiştir. XIX yüzyıl gibi Osmanlı Devleti'nin çalkantılı, buhranlı bir devrinde yaşamış olan Gümüşhânevî hazretleri; tarikat anlayışı, tekkesi, irşad hususiyeti, bir milyondan fazla müridi, padişahlar yanındaki nüfûzu, tasavvuf, fıkıh ve hadise dair eserleri ve dünyanın çeşitli bölgelerine gönderdiği 116 halifesiyle günümüzde de halen canlılığını muhafaza eden bir tesir ve şöhrete sahiptir.

Gümüşhânevî hazretleri 7 Zilka'de 1311/13 Mayıs 1893 senesinde sabahleyin saat 10 sularında ansızın gözünü açıp "**Hepsini isterim Yâ Kibriyâ!**" diyerek ebedi âleme göç etmiştir. Kabri, Süleymaniye Camii avlusunda Kanûnî Sultan Süleyman Türbesi'nin kible tarafındadır. Yanlarındaki kabirde zevceleri Havva Seher Hanım yatmaktadır.

⁶ 1813 yılında Mısır'ın "**Mahalletü'l-kübrâ**" adlı kasabasında dünyaya gelen Seyyid Muhammed

Nûr'un hayatı hakkındaki bilgileri halifelerinden Harîrîzâde Kemâleddin Efendi'nin **Tibyân ü Vasâ'il-i-hakâ'ik fî beyân-ı selâsili't-tarâik** adlı eserinden ve Bursalı Mehmet Tâhir'in onun hakkında yazmış olduğu menâkıbnâmesinden öğrenmekteyiz. Hz. Ali kerremallâhü vecheye nisbet edilen Noktatü'l-beyân adlı eseri şerh etmesinden dolayı **"Noktacı Hoca"**, Mısır'dan gelip Rumeli'ye yerleştiği için **"Arap Hoca"** ve Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem'in torunu Hz. Hüseyin aleyhisselâm soyundan geldiği için **"Seyyid"** lakaplarıyla tanınır. Muhammed Nûr'ül-Arabî, üstad ve mürşidi Hasan el-Kuveynî'nin

"Artık sana bütün ilimlerin yolu açıldı. Anadolu'ya git" emriyle Anadolu'ya gönderilmiş, bir süre sonra da kendi isteğiyle Rumeli'ye geçmiştir.

1839-1870 yılları onun Rumeli Nakşîliği ve Melâmilik arasında bir tasavvuf sistemi kurmaya başladığı bir dönem olmuştur. Muhammed Nûr, İstanbul'a geldiğinde Melâmiyye-i Bayrâmiyye (Orta Devre Melâmîleri) şeyhi **Abdülkadir Belhî**'yi kendisine bağlamak ve Melâmîliğin tek temsilcisi olmak istemiştir. Ancak Belhî'nin bunu kabul etmemesi üzerine bu isteğine erişememiştir. Muhammed Nûr'un **Şerif Efendi** ve **Latife Hanım** olmak üzere iki çocuğu olmuştur. Halifesi ve oğlu Şerif Efendi'nin hiç çocuğu olmadığı için maddî ve manevî soyu Latife Hanım ve damadı Abdürrahim b. Ali El-Melâmî (Fedâî) ile onların çocuklarından devam etmiştir.

Seyyid Muhammed Nûr'ul Arabî, kaleme aldığı eserlerde üçüncü devre Melâmîliğinin görüşlerini ortaya koymuştur. Abdülbâki Gölpınarlı (1931: 287-

10 Salât-ı Zâtiyye (Suğra) ve Açıklaması

azîz Efendimizin şerhini⁷ esas alarak açıklamaya

290) **bu eserlerin elli beş tane olduğunu, bunların otuz sekiz tanesinin Türkçe, on yedi tanesinin ise Arapça** olduğunu belirtir. Muhammed Nûr'un bu eserlerinde, Melâmiyye-i Nûriyye olarak bilinen üçüncü devre Melâmîliğinin tasavvuf düşüncesinin özündeki vahdet-i vücud anlayışı ve kendi temellendirdiği tevhit anlayışı vardır. Melâmet-i Nûriyye'yi yaymak için büyük çaba harcayan Muhammed Nûr, bu gayretini galibiyetle sonuçlandırmış, Rumeli ve Batı Anadolu gibi geniş bir coğrafyaya yayılan Melâmet-i Nûriyye için Üsküp, Manastır, Prizren, Doyran, İstip, Tikveş, Köprü, Selânik, İstanbul gibi şehirlerde dergâhlar kurulmuştur. Melâmet-i Nûriyye'nin geniş bir coğrafi alanda ve geniş kitlelere yayılması için halifeleriyle birlikte gayret gösteren, birçok halife yetiştiren ve birçok talebeye hocalık eden Muhammed Nûr, 1888 yılında kendi evinde Hakk'a yürümüştür.] (ŞAHİN, Temmuz – 2009), s.8-9

⁷--Mecali'z-zehra ala's- salavat el – kübra / Muhammed Nur'ül-Arabî (1228-1305 H.) 297.71283 H. - Osman Ergin Yazmaları - OE_Yz_000580/16

--**Şerh salat es-suğra / Muhammed Nur el-Arabî (ö. 1305 H.)** 297.71305 H- Osman Ergin Yazmaları - OE_Yz_000269/10

--Mecali'z-zehra ala's-salâvat el-kübra / Muhammed Nur el-Arabî (1228 - 1305 H.) 1283 H. - Osman Ergin Yazmaları - OE_Yz_000702/19

--el-Yakut el-hamra ala salât es-suğra / Muhammed Nur el-Arabî (1228-1305 H.) 297.7- Osman Ergin Yazmaları - OE_Yz_000992/03

çalıştık. Açıklamada Seyyid Muhammed Nûr'un kabul ettiği metnin diğer nüshalardan biraz eksik olmasının sebebini bilmiyoruz. Açıklamada biz onu kullandığı kısmı esas kabul ederek hareket edeceğiz. Kelime ve harf sayısı sevabın artmasını sebep olduğu için meâlde mecmualardaki ortak olabilecek şekli esas alarak salâtin zenginliğini sağlamak istedik.

Allah Teâlâ'm, rızan için yaptığımız işlerden dolayı affını diler, Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin şefaatinizi arzu niyaz ederiz.

**İhramcızâde
İsmail Hakkı ALTUNTAŞ
Esenler /İstanbul
2010**

صلوة الذاتية

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى الطَّلَعَةِ الذَّاتِ الْمُطَّلَسِمِ
وَالغَيْثِ الْمُطْمَطِّمِ وَالْكَمَالِ الْمُكْتَمِ لَاهُوتِ
الْجَمَالِ وَنَاسُوتِ الْوَصَالِ طَلَعَةِ الْحَقِّ كُتُوبِ
انْسَانِ الْاَزَلِ [كَنْزِ هُويَّةِ انْسَانِ عَيْنِ الْاَزَلِ] فِي
نَشْرِ مَنْ لَمْ يَزَلْ مَنْ أَقَمْتَ بِهِ نَوَاسِيَتِ الْفَرْقِ فِي
قَابِ نَاسُوتِ الْوَصَالِ الْاَقْرَبِ اِلَى طُرُقِ الْحَقِّ

14 Salât-ı Zâtiyye (Suğra) ve Açıklaması

فَصَلِّ اللَّهُمَّ بِهِ فِيهِ مِنْهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَسْلِيمًا كَثِيرًا
وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

**SALÂT-I ZÂTİYYE
AÇIKLAMASI**

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

Genellikle şeriat, tarikat ve hakikat ehli söze besmele hep ile başlamıştırlar. Şeyhimiz Muhyiddin İbnü'l Arabî kaddese'llâhü sırrahu'l azîzde bu nedenle salâta besmeleyle başladı.

Besmele tevhid makamlarının en üstünü olan Ehadiyyetü'l cem ve vahidiyyetü'l fark⁸

---

⁸ **Fark:** Arapça, ayırt, başkalık alameti, ayırmak, seçilmek gibi manaları vardır. Tasavvufi olarak "senden alınana cem, sana verilene fark" denir. Çoklukta birliği, birlikte çokluğu, herhangi bir karşılıklı engelleme olmadan görmek demektir. Yine bir tarife göre, beşerî hallere yaklaşma ve kulluğu yerine getirme açısından kulun kesbine, fark denir. Allah tarafından olan ihsan ve lûtuflar da, cem'dir.

Fark-ı cem: Arapça cem'in ayırımı veya ayrılması. Toplanma halinden fark haline geçiş. Zat-ı Ehadiyyet şuûnlarının ortaya çıktığı mertebelerde, Bir'in zuhur yoluyla çoğalmasındır. Bu, Bir'in, kendi suretleri ile ortaya çıkan sırf itibarlardır, yani zihnî planda olan bir zuhur (ortaya çıkış) olayıdır.

Ehadiyyetü'l cem: (Bir var başka yok)

Vahidiyyetü'l fark: (Birlikte diğerleride var)

Hazret-i Ehadiyyet: Arapça, Ehadiyyet (birlik)'in

18 Salât-ı Zâtiyye (Suğra) ve Açıklaması

---

mertebesidir. Allah Teâlâ buyurdu ki;

قُلْ ادْعُوا اللَّهَ أَوْ ادْعُوا الرَّحْمَنَ أَيًّا مَا تَدْعُوا فَلَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَىٰ

“De ki: İster Allah deyin, ister Rahman deyin, hangisini derseniz deyin, en güzel isimler O'nundur.”⁹

Yani mutlak ulûhiyet zât-ın ismi **Allah**, rahîmiyetin kendisi olan **Rahman** veya diğer zâtın mertebelere göre aşikâr olan güzel isimleriyle Allah Teâlâ'yı çağırın (dua edin) demektir.

“Zât” bütün mertebelerde belirlediği için Allah Teâlâ “hangisini derseniz deyin en güzel isimler O'nundur” dedi. Bu ise zât-ın birliğine isimlerin farkıyla ve sonra cem (bütün) ile bakmaktır, diyebiliriz.

Bu hal Allah Teâlâ'nın isimleri **ilâllah, fillâh, billâh, maallâh** ve **anillah**¹⁰ **tevhid** mertebelerinde ve geçtikten sonra daimî zikirle tecelli-i efâl, tecelli-i sıfat, tecelli-i zâtta seyr edişi ve daha sonra **cemden vücudü'l ceme** yükselişidir.

---

hazır oluşu demektir. Allah Teâlâ'nın sırf kendinden ibaret zâtı. Burada, sıfatlar ve isimler, söz konusu değildir, buna la te'ayyün (belirsizlik) mertebesi denir.

Hazret-i Vâhidiyyet: Arapça, Vahidiyyet'in hazır oluşu demektir. Hazret-i Ehadiyyetin ortaya çıktığı mertebe olup, Hazret-i Ehadiyyetten sonra gelir.

⁹ İsrâ, 110

¹⁰ Allah Teâlâ'ya, Allah Teâlâ'da, Allah Teâlâ'yla (Sıfat Esmâ), Allah Teâlâ olarak (Zat), Allah Teâlâ'dan

Bahsettiğimiz durum **Ehadiyyetü'l cem** ve fark (iniş)tir.

Bu yükselme ve (iniş) seyri ancak mürşid-i kâmil ile olur.

Muhyiddin İbnü'l Arabî kaddese'llâhü sırrahu'l azîz üç vecihte (İsrâ, 110 ayetindeki üç duruma istinaden) besmeleyi söyledi.

Allah Teâlâ gerçeği söyler ve doğru yola hidayet eder.¹¹

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى الطَّلَعَةِ الذَّاتِ الْمُطَّلَسِمِ

“Ey Allah Teâlâ'm zâtının görünüşü, hali ve her şeyiyle tıslımlı¹² olan Muhammed sallallâhü aleyhi ve selleme salât kılmanı diliyoruz.”¹³

Ey Allah Teâlâ'm dünya ve ahirette hakikati idrak edilmeyen kişiye salât demektir.

11

(Ahkâf, 30)

(Ahzab, 4)

¹² **Tılsım:** Şifre

İnsanın sırrı, Allah Teâlâ'nın sırrının zahirî yönü, Allah Teâlâ'nın sırrı, insanın batının sırrıdır. Bu sırrın ekmele ise Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemdir.

¹³ Arapça metinlerin altındaki mealler ek olarak yapılmıştır. Şerhin Metninde yoktur.

20 Salât-ı Zâtiyye (Suğra) ve Açıklaması

وَيُحَذِرُكُمْ اللَّهُ نَفْسَهُ وَاللَّهُ رُؤُفٌ بِالْعِبَادِ

“Kullarına karşı şefkatli olan Allah size kendinden korkmanızı emreder.”¹⁴

لَا تُدْرِكُهُ الْأَبْصَارُ وَهُوَ يُدْرِكُ الْأَبْصَارَ وَهُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ

“Gözler O’nu göremez; hâlbuki O, gözleri görür. O, eşyayı pekiyi bilen, her şeyden haberdar olandır.”¹⁵

قَالَ لَنْ تَرِيَنِي

“Allah Teâlâ buyurdu ki: beni kat’iyyen göremezsin”¹⁶

Yani, Ancak yüksek izzet olan rubûbiyetle, Allah Teâlâ’nın zâtı görebilirsin, demektir. Bu nedenle yüksek ve ulvî zât-ını dünya ve ahirette izzet perdesi ile görmek mümkün olur. Bu perde rububiyettir. Onun zât-ı kemal sıfatlar ile geldiğinden, Rubûbiyyet tam olarak Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemde zuhur etmiştir.

Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem buyurdu ki;

مَنْ رَأَى فَقَدْ رَأَى الْحَقَّ

¹⁴ Âl-i İmrân, 30

¹⁵ En’âm, 103

¹⁶ Â’raf, 143

"Beni gören Hakk'ı görmüştür".¹⁷

المُطَّلَبُ Hakikatte ikinci bir şeyin O'nun fazi-

¹⁷ Buhârî'de gelen bu hadiste: **"Rüyada beni gören hakkı (gerçeği) görmüştür."**

Buhari, Tabir, 10; Müslim, Rüya, 11; İbn-i Hanbel, III/55; V/356; Heysemî, Mecmau'z zevâid, VII/181; Tebrizî, Mişkâtül-mesâbih, 461; Beyhakî, **Delâilü'n-nübüvve**, VII/45; Tirmizî, **Şemail**, 210. Nevevî bu hadisi:

"Kişi Allah Resulünü gerek bilinen sıfatı üzere gerekse bundan başka bir sıfattan görsün gerçekten kendisini görmüştür diye tefsir eder." Nitekim Rasûlüllah sallâllâhü aleyhi ve sellem Efendimiz Hazretleri **"Beni gören Hakk'ı görür"** buyurdu. Zîrâ resullerin her biri insân-ı kâmilidir. Ve insân-ı kâmil **'Allah'** ism-i câmi'inin mazharıdır. Ve Allah ismi, bütün esmâ-i ilâhiyyeyi cami' olunca insân-ı kâmil dahi cemî'-i esmâ-i ilâhiyyenin mazharı düşer. İşte **"Allah Teâlâ âdemi kendi suretinde yarattı"** hadîs-i şerifinde beyân buyurulan 'âdem'den murâd, insân-ı kâmilidir. Zîrâ cem'iyyet-i esmaya mazhariyetinden dolayı Hakk'ın suretidir ve Hak onun hüviyyetidir. Tevhidde kudret,

"Benim halkıma benim sıfatımla çık, seni gören beni görür ve seni kasd eden beni kasd eder; ve seni seven beni sever,"

hadîs-i kudsîsine muhâtab olan insân-ı kâmile mahsûstur."

(Bkz. A.A.Konuk, **Füsûsul-Hikem Tercüme ve Şerhi**, IV/37, 193).

22 Salât-ı Zâtiyye (Suğra) ve Açıklaması

leti ve kavuştuğu makama ebedî kavuşması mümkün olmayan ulviyetli kişidir, demektir. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem ulviyeti diğer yaratıkların makamına ulaşamamaları ve izzetle perdelenmesindedir.

İblis İzzete yemin ederken O'nun izzetini görmedi. İzzet Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem makamı idi. İblis dedi ki;

“İblis: **senin izzet ve**

şerefine andolsun ki, onların tümünü azdıracağım dedi.”¹⁸

İzzet gözlerden perdelendiği için, İblis Âdem aleyhisselâma secde etmedi.

Buradaki mana “Ey Allah Teâlâ'm hakikati **senin zâtın olan ve meydana çıkışı da sıfatların, fiillerin ve isimlerinin tılsımı olan Muhammed'e salât ve selam olsun**” demektir.

وَالْغَيْثِ الْمَطْمُطِ

“Ey Allah Teâlâ'm cömert, ihsanı çok, bereketli vb. okyanus olan yağmur(un) Muhammed sallallâhü aleyhi ve selleme salât kılmanı diliyoruz.”

الْغَيْثُ : Evvel, Âhir, Zâhir ve bâtında olduğu

¹⁸ Sâd, 82

halde görünmediği gibi gizlide de kalmayan yağmurdur.¹⁹

وَالْغَيْثِ الْمُطْمَئِنِّمَ : Bütün mertebeleri toplayan okyanustur.

Allah Teâlâ “الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِالْغَيْبِ”²⁰ “Onlar görmediklerine inanırlar” ayetiyle övdü. Yine Allah Teâlâ imanlarına şehâdet etti.

شَهِدَ اللَّهُ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَالْمَلَائِكَةُ وَأُولُو الْعِلْمِ قَانِمًا بِالْقِسْطِ لَّا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ

“Allah Teâlâ, kendisinden başka bir ilâh bulunmadığına adâletle kâim olarak şehâdet etmiştir. Melekler de, ilim sahipleri de (şehâdette bulunmuşlardır). O hakîmden başka asla bir ilâh yoktur.”²¹

Buradaki mana; “Ey Allah Teâlâ’m hakikati ve yaratılışı bütün mertebeleri kapsayan

¹⁹ : Yağmur damlası (Burada yağmur olarak kabul etmek daha uygundur.)

²⁰ Â-i İmrân, 3

²¹ Â-i İmrân, 18

“Allah, adaleti ayakta tutarak (delilleriyle) şu hususu açıklamıştır ki, kendisinden başka ilâh yoktur. Melekler ve ilim sahipleri de (bunu ikrar etmişlerdir. Evet) mutlak güç ve hikmet sahibi Allah’tan başka ilâh yoktur.”

24 Salât-ı Zâtiyye (Suğra) ve Açıklaması

(rahmet) yağmurun Muhammed'in zâtına salât ve selam olsun"

(Yani) her şey olan (cami-i küll) Allah Teâlâ'yı sûret ve hakikat ile toplayan Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem olunca, **"Yağmur"** sözle anlatılması mümkün olmayan işaretlerin bittiği şey demektir.

Kelâm şahadet âleminden olduğundan, hakikat ehli **Ehadiyyetü'l cem** i birde başka birin olmadığı bu makam (الواحدية لا الاحدية) Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve selleme mahsus olduğunu belirtmektedir.

Ömer b. Farid ²² kaddese'llâhü sırrahu'l azîz

---

²² **Ömer bin Farid:** (H.576-632) (M. 1180-1234) Kahire'de doğdu ve orada Hakk'a yürüdü. Mütefekkir ve mutasavvıf olup büyük şairlerdendir. Divanı vardır.

"Her güzelin güzelliği kendisi için onun cemalinden ödünç verilmiştir, hatta o bütün güzelliklerin kaynağıdır." (Abduh eş-Şimâlî, Dirâsât fî Târih'il-Felsefeti'l-'Arabiyyeti'l-İslamiyye, Beyrut, 1979. s. 561)

"Sevgiliyi anarak bir şarap içtik ki şarap yaratılmadan onunla sarhoş olduk." (Divan, Beyrut, 1879, s. 70)

"Çağdaşlarımın nasibi benim artıklarımdır. Benden öncekilerin fazileti varsa, benim yanımda zaten faziletin değeri yoktur." (Divan, s. 70)

"Kendisine bakana her defasında başka türlü tecelli etti.

beyitte dedi ki;

فجل في فنون الاتحاد ولا تجد الى فئة غيره العمرأفت

“İlimlerin birliği ulvî olduğundan ömür ağacının birlik kökünü sınıflara ayırma.”

Bahsedilen ilimlerin birliği **cem**, **hazretü'l cem** ve **cem'ül cem** ve Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve selleme mahsus olan ehadiyyetü'l cemdir.

وَالْعَيْثُ الْمُطْمَئِمْ sözü “Ey Allah Teâlâ'm

“Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin cömert, ihsanı çok, bereketli vb. okyanus olan yağmurun Muhammed'in zâtına salât ve selam olsun.” demektir.

وَالْكَمَالُ الْمُكْتَمُ

“Ey Allah Teâlâ'm sırrını ve kendi sırrını hakikatiyle gizleyen ²³ Muhammed

---

Ve onu her gördüğümde değişik buldum. Onu kâh Lubne isminde, kâh Busayna isimli ve kâh Azze isimli bir ayrı ayrı görürüm.”

²³ **Ketm:** Saklamak. Gizlemek. Sır tutmak. Söylememek

26 Salât-ı Zâtiyye (Suğra) ve Açıklaması

sallallâhü aleyhi ve selleme salât kılmanı diliyoruz.”²⁴

لَاهُوتِ الْجَمَالِ

“Ey Allah Teâlâ’m ilâhî ve mânevî âlemin güzelliği Muhammed sallallâhü aleyhi ve selleme salât kılmanı diliyoruz.”

Âlemler Lâhut âlemi²⁵, sıfatlar âlemi ve isimler âlemi diye üçe ayrılır.

Zât, ilâhî hakikattir.

Bu âlem idrâk edebilir mi veya edilemez mi diye sorarsan, bir kısım insanlar dediler ki lâhut âlemi dünya ve âhirette idrak edilebilir.

Bazıları âhirette idrâk edilebilir. Bazıları da dünya ve ahirette idrâk edilemez dediler. İtibar edilen bu son sözdür. Çünkü rüyet (görmek) idrâkın üzerine muvaffak olamaz. Zât-ı görüş ilimle idrak edilemez.²⁶ Allah Teâlâ buyurdu ki;

يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا يُحِيطُونَ بِهِ عِلْمًا

“O, insanların geleceklerini de geçmişlerini

²⁴ Bu kısma Seyyid Muhammed Nûr kaddese’llâhü sırrahu’l azîz şerh yapmamıştır.

²⁵ **Lâhut:** İlâhî âlem. Ulûhiyet âlemi. Ruhanî, manevî âlem

²⁶ Gördüğünü ifade edemez.

de bilir. Onların ilmi ise bunu kapsayamaz.”²⁷

Sıfatlar nispet itibarıyla bilinir fakat görülmez.

Fiiller ise eserleri ve tesirleri ile bilinir.

Bu sebeple İlâhî hazretler beştir.²⁸

Hazret-i Zât âlemi (Gayb âlemi)

Hazret-i Lâhut âlemi (İsimler ve sıfatlar)

Hazret-i Ceberût (Hakikatler)

Hazret-i misâl âlemi

Hazret-i Nâsut âlemi (Cisimler âlemi)²⁹

الجمال ilâhî suretlerin güzelliğidir.

Buradaki mana: “Ey Allah Teâlâ’m isimlerin, sıfatların zuhur ettiği ve bütün güzelliklerin toplandığı Muhammed sallallâhü aleyhi ve selleme salât kılmanı diliyoruz.”

وَنَاسُوتِ الْوَصَالِ

“Ey Allah Teâlâ’m cisimler âleminin Sana kavuşma sebebi olan Muhammed sallallâhü aleyhi ve selleme salât kılmanı diliyoruz.”

²⁷ Tâhâ, 110

²⁸ **Hazret:** Hazır olmayı ifade eden Arapça bir kelime.

²⁹ Sınıflamalarda değişiklikler olabilmektedir.

28 Salât-ı Zâtiyye (Suğra) ve Açıklaması

نَاسُوتِ ruhların zuhur yeri olan cisimler âle-
midir.

الْوَصَالِ Şehâdet âleminden cem'ül cem ma-
kamına ulaşmak demektir. Cem'ül cem tam
müşahede makamıdır. Rasûlüllah sallallâhü
aleyhi ve sellemin şuhudu ise **câmi'ül cem** de-
dir.³⁰ Bu makam celâl ve cemâl arasında her
şeyin maddesini topladığından bütün cem ma-
kamları kapsar.

Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin yara-

---

³⁰ Makamat-ı tevhid üçtür.

Tevhidi e'âl ve tevhidi sıfat ve tevhidi zattır. Ehli kemal, bu meratib-i tevhide birçok isimler koymuşlardır.

Ve makamat-ı ittihat dahi dördtür.

Cem, hazret'ül cem, cem'ül cem ve ahadiyet'ül cemdir.

Bu mâkâmata dahi ehli kemal çok isimler tayin eylemişlerdir.

Tevhid Mertebeleri e'âl ve sıfat ve zat, **Merâtib-i velayet'tir.**

Cem, **Mertebe-i Sıddîkîn'**dir.

Hazret'ül cem, **Mertebe-i Mukarrebîn'**dir.

Cem'ül cem **Mertebe-i nübüvvet'tir.**

“S. Muhammed Nûr, Risale-i Salihyye (Vasiyetname)”

tılışı üstün ve büyük³¹ olduğu için **“Onun yaratılışı ve ahlakı için Kur’ân’dır”** denildi.³² Allah Teâlâ Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem hakkında

بِالْمُؤْمِنِينَ رَوْفٌ رَحِيمٌ **“O, size çok düşkün, müminlere karşı çok şefkatlidir, merhametlidir.”**³³ buyurdu.

Bu ayetin işaretiyle Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem cemâl tecellisinin karşılığı olan

---

³¹ **“Hakikaten sen büyük bir ahlâk üzeresin”** (Kalem, 4)

³² Ayşe radiyallâhü anhaya Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem ahlâkından soruldu, dedi ki

“O’nun ahlakı Kur’ân-ı Kerim’dir”

(Ebu Dâvûd, Sünen, et-Tatavvu 26, nu: 1342, c. 2, s. 87-88.)

Yani: Onun edepleriyle edepleniyor, ahlakıyla ahlaklanıyordu. Kur’ân-ı Kerim’in methettiği onun rızasında, Kur’ân-ı Kerim’in kınadığı, onun kızgınlığındaydı. Bir rivayette de Ayşe radiyallâhü anha dedi ki:

“Onun ahlakı Kur’ân-ı Kerim’dir, onun rızası için razı olur, onun kızgınlığı için kızardı.”

Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem buyurdu ki: **“güzel ahlâkı tamamlamak için gönderildim”**

(İmam Mâlik, Muvatta, Kitabu Husni’l-Huluk (8) C. 2, s. 904; Ahmed İbn Hanbel, Müsned, c. 2, s. 38.)

³³ Tevbe, 128

30 Salât-ı Zâtiyye (Suğra) ve Açıklaması

Bast'³⁴ ile İsâ aleyhisselâma üstün geldi. Kavmi İsrailoğulları gibi O'nu esir edip boynuna zincirler prangalar geçirmediler.³⁵ Kavmi itaat etmedi diye ikinci kat göğ'e de yükselmedi. Peşinden gelen rahipler ve kıssisîn de ruhbaniyet bidatı çıkardılar.³⁶

³⁴ **Bast:** Genişlemek, açmak, yaymak. Allah Teâlâ'nın cemâl tecellisiyle kalbin sükûn ve huzur içinde ferahlaması.

³⁵ **"Onlar ki yanlarındaki Tevrat ve İncil'de yazılı bulacakları elçiye, o okuyup yazma bilmeyen peygambere uyarlar. O, onlara iyilik emreder ve onları kötülükten alıkoyar, temiz, hoş şeyleri kendileri için helal, murdar şeyleri üzerlerine haram kılar, sırtlarından ağır yüklerini, üzerlerindeki bağları ve zincirleri indirir atar. İşte o zaman ona iman eden, ona tam saygı gösteren, ona yardımcı olan ve onun peygamberliği ile birlikte indirilen nuru izleyen kimseler; işte o asıl maksada ulaşan kurtulmuşlar, onlardır."** (Â'raf, 157)

³⁶ Ruhbanlık, arapça "**rahibe**" fiilinden gelmiştir. "**rahbe**" kelimesinin anlamı korkmaktır. Kur'ân-ı Kerim'de olumlu anlamlarda kullanılmıştır. "**terehheb**" fiili ise Allah Teâlâ'ya en mükemmel şekilde kulluk etmek anlamına gelir ve ruhbanlık yapmak anlamında kullanılır. "**rahib**" korkan demektir ve çoğulu "**ruhban**"dır. "**tebettül**" bazen ruhbanlık anlamında kullanılmıştır. "**burhân-ı kâtr**" isimli farsça sözlüğe göre ruhban kelimesinin kökü farsçadır ve ruh ile bân kelimelerinden oluşur. Ruh '**züh'd**', bân '**sahip**' anlamında olmak üzere ruhban zâhid demektir.

“Sonra bunların izinden ardarda rasûllerimizi gönderdik. Meryem oğlu İsa'yı da arkalarından gönderdik, ona İncil'i verdik; ona uyanların kalplerine şefkat ve merhamet vermiştik. Uydurdukları ruhbanlığa gelince, onu biz yazmadık. Fakat kendileri Allah rızasını kazanmak için yaptılar. Ama buna da gereği gibi uymadılar. Biz de onlardan iman edenlere mükâfatlarını verdik. İçlerinden çoğu da yoldan çıkmışlardır.”³⁷

Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem Musa, Nuh ve diğer nebiler aleyhimüsselâm de Kabz³⁸ ve celâl ile üstün oldu. Onlar kavimlerine sıkıntılardan dolayı sert, katı, oldular. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem ise kavmine sert ve katı olmadı.

Kur'ân-ı Kerim'de geçen “**kissîsîn**” (tekili kuss, kissîs) kelimesi hıristiyanların önde gelen âlimleri şeklinde tanımlanır. Keşiş adı da verilen bu zümre sebebiyle Hıristiyanların müslümanlara daha yakın olduğu belirtilir. Allah Teâlâ, Kur'ân-ı Kerim'de halkın mallarını haksız yere yiyen “**ahbâr**”ı kınamıştır ki ahbâr hıristiyan ve yahudilerin papaz ve hahamlarına verilen isimdir.

³⁷ Hadid, 27

Bu konuda bazı hadisler şöyledir: “**ben ruhbanlıkla emrolunmadım.**”, “**ruhbanlık bize farz kılınmadı.**”, “**İslam'da ruhbanlık yoktur.**”

³⁸ **Kabz:** Tutmak. Ele almak. Kavramak. Almak. Tahsil etmek. Teslim almak. * Amelde zorluk çekmek.

32 Salât-ı Zâtiyye (Suğra) ve Açıklaması

وَنَاسُوتِ الْوَصَالِ Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem

"Ben, müsâmahakâr hanîf dini (el-Hanîfiyye es-Semha) ile gönderildim"³⁹ buyurduğu gibi insanları doğru ve hanif dine ulaştıran oldu.

Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem üs-tünlüğü Allah Teâlâ'nın muvafık görmesi ile "Âdem su ile çamur arasında iken ben nebi idim"⁴⁰ buyurmasındandır.

طَلَعَةُ الْحَقِّ

"Ey Allah Teâlâ'm hakikatinle görüldüğün Muhammed sallallâhü aleyhi ve selleme salât kılmanı diliyoruz."

Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem tam mazhariyetle Allah Teâlâ'nın görüldüğü yerdir. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem

---

³⁹ İbn Hanbel, V 266. Ayrıca bkz. Buhârî, İmân 29; Tirmizî, Menâkıb 32, 64; İbn Hanbel III, 442

⁴⁰ Buhârî, Edeb, 119; Ahmet b. Hanbel, IV, 406; Müslim, Fezailu's-sahabe, 28; Aliyu'l Kari, 272. 273; Aclûnî. II/187

"Beni gören Hakk'ı görmüştür"⁴¹ buyurması beşeri yönünden görünme olmayıp hakikat cihetindedir. Allah Teâlâ buyurdu ki;

قُلْ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ يُوحَىٰ إِلَىٰ أَنَّمَا إِلَهُمُ إِلَهٌ وَاحِدٌ فَمَن كَانَ
يَرْجُوا لِقَاءَ رَبِّهِ فَلْيَعْمَلْ عَمَلًا صَالِحًا وَلَا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِ أَحَدًا

"De ki: Ben, yalnızca sizin gibi bir beşerim. (Şu var ki) bana, ilâh'ınızın, sadece bir ilâh olduğu vahyolunuyor. Artık her kim Rabbine kavuşmayı umuyorsa, iyi iş yapsın ve Rabbine ibadette hiçbir şeyi ortak koşmasın."⁴²

Muhakkak ki beşer hiçbir zaman Allah Teâlâ olamaz. Ancak Allah Teâlâ'nın isimlerine ayna olabilir veya hakikatteki varlığı Hakk'tan başkası olamaz denilebilir. Çünkü mahlûkat yaratılıştta Allah Teâlâ'nın kendisi olmayıp eserleridir.

Allah Teâlâ Kur'ân-ı Kerim'de İbrahim aleyhisselâmın bu anlayış durumunu şu şekilde açıklıyor.

فَلَمَّا جَنَّ عَلَيْهِ اللَّيْلُ رَأَىٰ كَوْكَبًا قَالَ هَذَا رَبِّي فَلَمَّا أَفَلَ قَالَ لَا أُحِبُّ

⁴¹ Buhari, Tabir, 10; Müslim, Rüya, 11; İbn-i Hanbel, III/55; V/356; Heysemî, Mecmau'z zevâid, VII/181; Tebrizî, Mişkâtül-mesâbih, 461; Beyhakî, **Delâilü'n-nübüvve**, VII/45; Tirmizî, **Şemail**, 210.

⁴² Kehf, 110

34 Salât-ı Zâtiyye (Suğra) ve Açıklaması

الإفْلِينَ - فَلَمَّا رَأَى الْقَمَرَ بَازِغًا قَالَ هَذَا رَبِّي فَلَمَّا أَفَلَ قَالَ لَئِن لَّمْ يَهْدِنِي رَبِّي لَأَكُونَنَّ مِنَ الْقَوْمِ الضَّالِّينَ - فَلَمَّا رَأَى الشَّمْسَ بَازِغَةً قَالَ هَذَا رَبِّي هَذَا أَكْبَرُ فَلَمَّا أَفَلَتْ قَالَ يَا قَوْمِ إِنِّي بَرِيءٌ مِمَّا تُشْرِكُونَ

“Gecenin karanlığı onu kaplayınca bir yıldız gördü, Rabbim budur, dedi. Yıldız batınca, batanları sevmem, dedi.

Ay'ı doğarken görünce, Rabbim budur, dedi. O da batınca, Rabbim bana doğru yolu göstermezse elbette yoldan sapan topluluklardan olurum, dedi.

Güneşi doğarken görünce de, Rabbim budur, zira bu daha büyük, dedi. O da batınca, dedi ki: Ey kavmim! Ben sizin (Allah'a) ortak koştüğünüz şeylerden uzağım.”⁴³

İbrahim aleyhisselâmda istek ve heves galip olunca Allah Teâlâ'nın her şey de zuhurunu kayyumiyet ⁴⁴ yönüyle bilmek istedi. “Rabbim budur” derken Allah Teâlâ'nın tecellisini suretlerde parlayan nurdan başka bir şey olamaz diye düşünüyordu.

İbrahim aleyhisselâm “Nûr” ismini yıldızda, ayda ve güneşte tecelli cihetinden gördüğü için

⁴³ En'âm, 76-78

⁴⁴ **Kayyumiyet:** Allah Teâlâ'nın ezeli ve ebedi oluşu, dâimî mevcudiyeti, bâkiliği.

“Rabbim budur” demektedir. Hakikat yönünden ise taayyün, zuhur ve suret yönünden olmadığı için “فَلَمَّا أَفَلَ قَالَ لَا أُحِبُّ الْإِفْلِينَ” **“Yıldız batınca, batanları sevmem”** ile

“Bu şekilde ben onlara Rabb diyemem” demek istedi. Çünkü noksan sıfat rubûbiyyette⁴⁵ için söylenilemez. Aslında burada İbrahim aleyhisselâm noksan sıfatların rubûbiyyette olamayacağı ve nispet edilemeyeceği gösterdi. Bunun yanında da hakkıyla kulluk etmenin nasıl olacağını zahiren göstermek istedi.

كُتُبُ انْسَانِ الْاَزَلِ⁴⁶

“Ey Allah Teâlâ'm ezelde bakışların hepsini yönelttiğin Muhammed sallallâhü aleyhi ve selleme salât kılmanı diliyoruz.”

⁴⁵ **Rububiyet-i Mutlaka:** Her şeyi kaplayan ve idaresi altına almış olan Allah Teâlâ'nın rububiyeti.

⁴⁶

Bazı nüshalarda bu

şekilde geçmektedir.

“Ey Allah Teâlâ'm ezelde insanın aslı ve kendisi olan Muhammed sallallâhü aleyhi ve selleme salât kılmanı diliyoruz.”

36 Salât-ı Zâtiyye (Suğra) ve Açıklaması

كُتِبُ veya كُتُبُ olarak okunabilir. Câmî'

(bütün-hepsi) demektir.

اِنْسَانُ Bakışların yöneldiği insan

الْاَزَلُ Allah Teâlâ'nın kendisi.

Allah Teâlâ, Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemde nazarlarının tümünü zât, sıfat ve fiiller olarak zuhur ettirmiştir. Çünkü Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem bütün yaratılmışların asıl zuhur yeridir. Zahir olan eşyaların ve zatların hakikatidir.

Burada “**İnsan**”ı beşer olarak düşünürsek insanlardan birisi manasındadır.

“**İnsan-ı ezeli**” ise Allah Teâlâ'nın ilmi ezeli-
sindeki, demektir.

“**Suretü'l İnsan-il Ezeli**” ise halk âlemindeki insanda olacak bütün maddî suretleri toplayan Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemdir demek olur.

“Ey Allah Teâlâ'm Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem'in makamı ve derecesi hürmetine bize rahmet kılmanı diliyoruz.”

Muhyiddin İbnü'l Arabî bu kelimadan sonra buyurdu ki;

فِي نَشْرِ مَنْ لَمْ يَزَلْ

“Hakk’ın varlıkları fazilet üzere Halk âleminde ve eşyada ortaya çıkarışında (en faziletli Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemdir.)”

نَشْرُ Fazilet üzere yaratmak, demektir.

مَنْ لَمْ يَزَلْ Hakk’tır. Yani Yaratılış faziletlerinde

hakikatinin bütün olarak zuhur ettiği Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemdir. Çünkü o yaratılışın aslıdır.

مَنْ أَقَمْتُ بِهِ نَوَاسِيتَ الْفَرْقِ

“Ey Allah Teâlâ’m insanlardaki faziletleri onunla belirlediğin Muhammed sallallâhü aleyhi ve selleme salât kılmanı diliyoruz.”⁴⁷

فِي قَابِ نَاسُوتِ الْوَصَالِ الْأَقْرَبِ

“Ey Allah Teâlâ’m kavuşmadaki yakınlığı “Kâbe kavseyn” olan Muhammed sallallâhü aleyhi ve selleme salât kılmanı diliyoruz.”

“Kâbe kavseyn”⁴⁸ e işaret edilmektedir.

⁴⁷ Seyyid Muhammed Nûr’ul-Arabî açıklamasında bu bu kısım yoktur.

⁴⁸ **Kâbe Kavseyn:** Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem’in Mîrac gecesinde bilmediğimiz bir şekilde

38 Salât-ı Zâtiyye (Suğra) ve Açıklaması

Yani **iki kavs** Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem'in vücud dairesine inişi ve ebed dairesine çıkışı;

Mebde ve maad (Başlangıç ve dönülecek yer) kavsi ismi altında bütün isimleri içine alması;

Evvel ve ahir de böyledir. Yine Zâhir ismi nüzül (iniş) batın uruc (yükselme) kavsidir.

Kâbe kavseyn makamı Allah Teâlâ'nındır.

Ehadiyyetü'l cem' makamı ise **"Makam-ı**

Muhammedî" olarak tabir edilir.⁴⁹ الوَصَالِ الْاَقْرَبِ

diye bahsedilende budur.

Allah Teâlâ'ya yakınlığından kinâye olan bir tâbir. Kur'ân-ı Kerim'de meâlen buyruldu ki:

"O (Muhammed sallallâhü aleyhi ve sellem) Rabb'ine Kâbe Kavseyn veya daha yakın oldu." (Necm,9)

Ehl-i sünnet âlimleri buyurdu ki: "Mîrâc, ruh ve cesed birlikte olarak Mekke-i Mükerrreme'den Kudüs'e ve oradan yedi kat göğe, sonra Sidre denilen yere ve Sidre'den Kâbe Kavseyn makâmına uyanık olarak, gece bir anda götürülmüş ve getirilmiştir. Bunu yapan, Allah Teâlâ'dır ve ancak O yapabilir.

"Kâbe Kavseyn tahtının Sultânı sen, ben bir hiçim, Misafirinin dememi saygısızlık sayarım." (Mevlânâ Hâlid-i Bağdâdî)

⁴⁹ **"Yetimin malına yaklaşmayın"** (En'am, 152) ayetinin tefsirinde bu konu mecâzen ifade edilmektedir.

إِلَى طُرُقِ الْحَقِّ

“Hakk yolarında (“Kâbe kavseyn”e kavuşmak Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellemindir.)”⁵⁰

فَصَلِّ اللَّهُمَّ بِهِ

“Ey Allah Teâlâ'm senin göründüğün Muhammed sallallâhü aleyhi ve selleme (bu saydıklarım nedeniyle) salât kılmanı diliyoruz.”

Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem Allah Teâlâ'nın mazhariyetidir.

فِيهِ

“Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem mazhar-ı küll'dür.” Yani Allah Teâlâ onda tam olarak zuhur etmiştir.

مِنْهُ

“Ey Allah Teâlâ'm senin zuhurun O'ndan ve

---

⁵⁰ Seyyid Muhammed Nûr'ul-Arabî açıklamasında bu bu kısım yoktur.

yine O'nadır.”

عَلَيْهِ

“Ey Allah Teâlâ'm, Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem rahmete kavuşmuş olduğu gibi diğer şeyler O'nunla Senin rahmetine kavuştular.

وَسَلَّمَ تَسْلِيمًا كَثِيرًا

“Ey Allah Teâlâ'm! Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve selleme fark halinde tarifi mümkün olmayacak kadar çokça selam ⁵¹ kılmanı da diliyoruz.”

وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

“Hamd ve şükür âlemlerin Rabbi olan Allah Teâlâ'yadır.” ⁵²

---

⁵¹ Fark âlemi beşeriyet ile ilgili olduğu için “selam” kelimesi dünyaya işaret eder.

⁵² Açıklamalarda hata ve kusurlar şahsıma aittir.